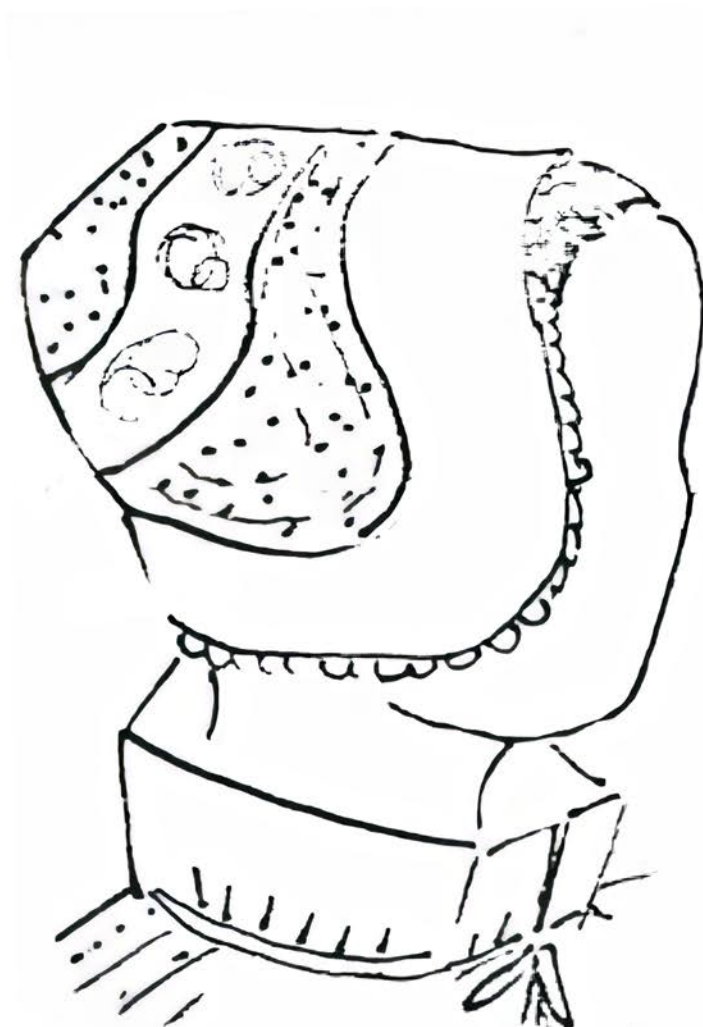
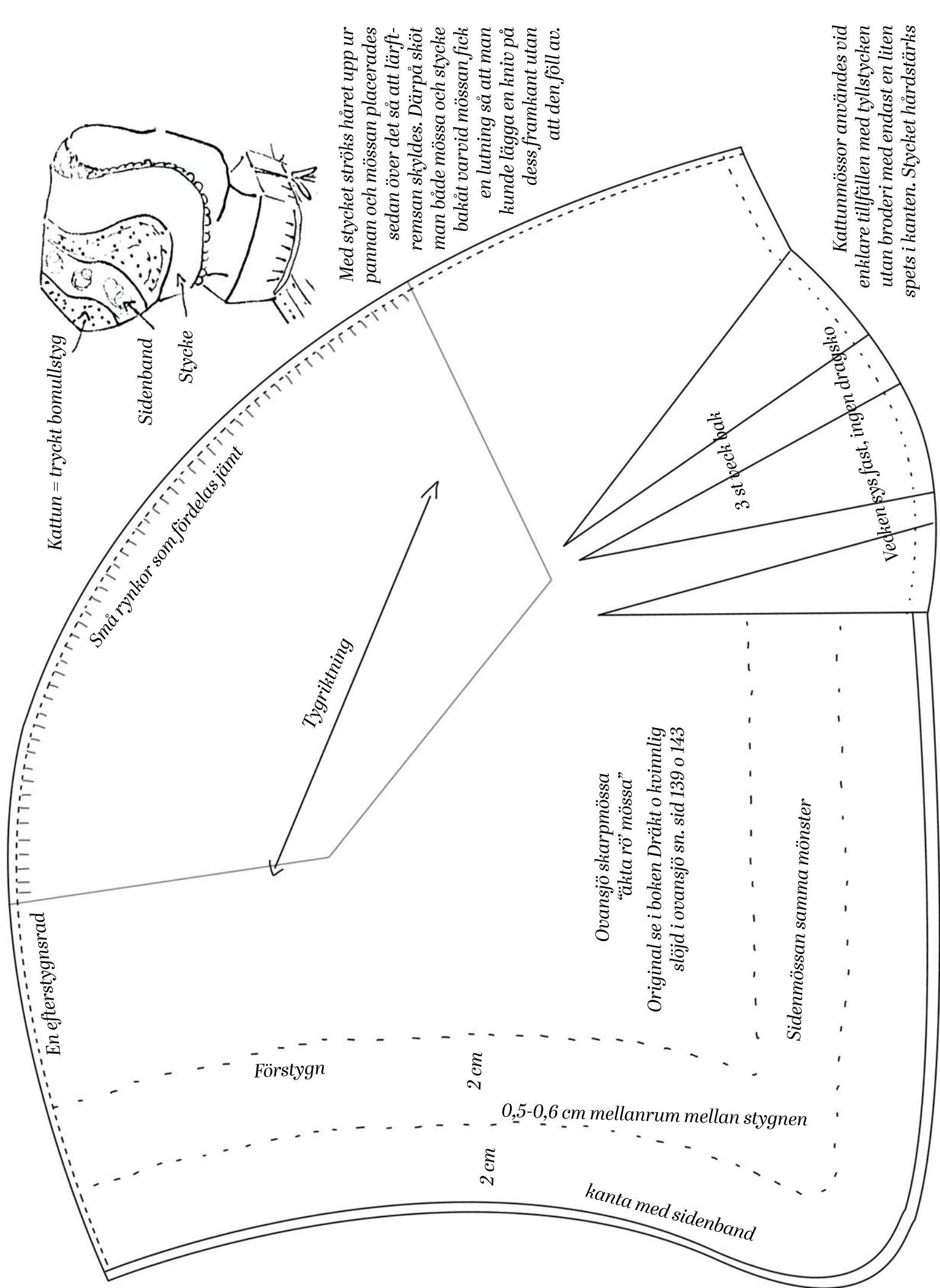

SKARPMÖSSA

från Ovansjö socken

Bindmössetillverkning

Bindmössorna tillverkades av skickliga hantverkare ofta kvinnor. Trots att de tillverkats atlejemässigt uppvisar i varje fall den äldre hårda bindmössan starkt lokala särdrag.

Stommen.

Eftersom de flesta inte har tillgång till en sådan trästock, som stommen formades över skall tillverkning av en mösstomme endast behandlas i korthet här.

Stommen består av två halvor med linne eller kattun som foder och sedan papp som stadga. Pappen är fastsatt i fodret med långa stygn. De två halvorna sys ihop och rynkas på kullen. Stommen formas på mösstocken och tre veck läggs på var sida om mittbak. Ett lager med rörmokkarlin läggs över hela stommen och en remsa papp sys fast över mitsömmen innan yttertyget monteras på.

Mössan överklädes

Mössan kläddes över med två tygstycken, som sytts ihop på mössans mitt.

Det vanligaste materialet var sidensatin med eller utan broderier. Broderiet utfördes i flera färger i silkegarn med tambursöm, men även andra tekniker så som stjälkstygn användes.

Andra tyger som använts är sidenbrokad, halvsiden och på andra håll sammet. Kattun och mönstrat linne användes också. Mössan kantades, dock ej mellan vecken bak, med ett smalt tuskaftat sidenband, vanligtvis i samma färg som tyget.

Hur gör man?

1. Gör först ett prov med något enkelt tyg som överensstämmer med det riktiga i tjocklek. Har du redan ett mönster som passar din stomme, gå vidare till steg 9.
2. Klipp till detta provtyg med samma tygriktning som det riktiga.
3. Sy ihop de två tygbitarna i mitsömmen.
4. Lägg tygmössan över stommen med sömsmånen utåt. Börja sätta fast tyget vid stommens ramkant. spänn det nedåt, håll fast med nypor eller nåla.
5. Arbeta in tyget i vecken bak.
6. Mössan ska ha en tråd indragen där det på mönstret ska hållas in mitt uppe på mössan. Markera denna på provtyget. Markera också ytterkonturerna.
7. Tag bort tyget och klipp rent runt kanterna. Använd detta som mönster.
8. Lägg ev lite mer lin över pappremsan om dess kanter syns genom tyget.
9. Klipp till det riktiga tyget med rätt tygriktning. Klipp ca 0,7 cm sömsmån längs mitsömmen, 0,5 cm längs framkanten fram till vecken och 2,5 cm från vecken och bakåt.

10. Lägg de två mösshalvorna räta mot räta och sy ihop mitsömmen med små förstygn eller efterstygn. Vik sömsmånerna åt ena sidan och sy en rad med små, små förstygn, börja sy från mössans framkant. Fäst inte tråden baktill, eftersom mitsömmen skall hållas in.

11. Sätt på tyget på samma sätt som provtyget. Tyget ska vara slätt runt om förutom precis mitt uppe på mössan, där får det rynkas med små, jämna rynkor.

12. Vik tyget runt mössans framkant och sy fast det med kaststygn. Dessa får inte vara djupare än att de sedan döljs av sidenbandet. Sy med kraftig lintråd. Sy fram till vecken.

13. Fäst sedan tyget inne i varje veck. Sy små stygn genom stommen. Vik in ca 5-10 mm av sömsmånen och sy fast den med fållstygn mot insidan av mössan, samma tråd som ovan. Fixera vecken med några stygn genom alla lager när du provat mössan.

14. Kanta mössans framkant, ej mellan vecken. Sy fast bandet räta mot räta med mössans yttertyg, sy ca 2 mm från kanten. Vänd mot mössans insida och kasta fast med lintråd, ca 3-4 mm av bandet ska vara synligt på mössans utsida.

15. Sy därefter två rader med förstygn, första 2 cm från kanten, andra 2 cm från första. Sy med sysilke/lintråd beroende på tyg. OBS! Inte alla mössor från Ovansjö har dessa, så gör det som passar bäst för din. Det finns mössor med inga, en eller två rader som jag sett.

Har din mössa ej tambursömsbroderier bör du nåla på ett fint mössband, se skiss på mönsterblad.

Originaltext:

Lisbeth Holmström, studiocirkel matr. del 3.

Omarbetad 2025 för att bättre passa ovansjö